TARI
Transforming Agriculture

IFAD
INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT

TAASISI YA UTAFITI WA KILIMO TANZANIA

KILIMO BORA CHA MBAAZI ZA MUDA MFUPI

Kwa maelezo zaidi wasiliana na:
Taasisi ya Utafiti wa Kilimo Tanzania (TARI)
Kituo cha Ilonga
S.L.P 33, Kilosa, Tanzania
Simu: +255 736 623 283/759 703 615
Barua Pepe: cdilonga@tari.go.tz
Tovuti: www.tari.go.tz

TOLEO 2025
Uchapishaji umegharamiwa na Mradi wa IFAD

KILIMO BORA CHA MBAAZI ZA MUDA MFUPI

UTANGULIZI

Mbaazi za muda mfupi hukomaa kati ya siku 120 hadi 125 katika maeneo ya Morogoro, Tanga, Pwani, Mtwara na Dar-es-salaam. Katika ukanda wa juu kwenye baridi, mbaazi za muda mfupi hukomaa kwa muda mrefu zaidi ya siku 120. Mbaazi za asili hukomaa kati ya siku 210 hadi 270. Mbaazi za muda mfupi hutoa mavuno mengi zaidi ya zile za asili iwapo zitalimwa kwa kuzingatia maelezo ya kitaalamu.

FAIDA ZA MBAAZI

Mbaazi ni zao la jamii ya mikunde, faida kubwa za zao hili ni:

- Chanzo cha viini lishe vya protini kwa binadamu na wanyama
- Linavumilia ukame
- Hupunguza umasikini kwani zao hili ni chanzo cha mapato kwa kaya
- Hurutubisha udongo

Ili kujipatia mazao mengi na bora ya mbaazi za muda mfupi zingatia maelezo yaliyomo kwenye kipeperushi hiki.

AINA -KOMBOA

Mbaazi aina ya Komboa Inafaa kupandwa maeneo ya mita 200 - 1900 kutoka usawa wa bahari

WAKATI WA KUPANDA

Mbaazi za muda mfupi zinaweza kupandwa wakati wa masika au mvua za vuli za kuaminika katika ukanda wa Pwani.

NAFASI YA KUPANDA

Panda kwa umbali wa sentimita 50 kati ya mistari na sentimita 20 kati ya mashina. Panda mbegu 2 kila shimo. Ili kupanda hekta moja unahitaji wastani wa kilo 20 za mbegu ya mbaazi za muda mfupi ambayo ni sawa na kilo 8 kwa ekari. Usichanganye na mazao mengine.

PALIZI

Hakikisha shamba linakuwa safi kwa kupalilia mara kwa mara katika wiki 6 za mwanzo. Baada ya hapo palilia tu inapobidi kufanya hivyo.

MUDA WA KUKOMAA

Mbaazi ya muda mfupi hukomaa kati ya siku 110 hadi 120

UDHIBITI WA WADUDU

Mbaazi za muda mfupi hushambuliwa sana na wadudu. Nyunyiza kiua dudu mara tu zinapoanza kutoa maua, rudia kunyunv-

iza kila baada ya siku 10 hadi kukomaa. Viuwadudu vinavyofaa ni Karate, Amerate, Profecron, COLT (chlorpyrifosi), au nyingine utakayoshauriwa na mtaalamu wa kilimo.

Unyunyiziaji wa kiuwadudu shambani

Jinsi ya kuchangaya viuwadudu

- Changanya 40cc za karate katika lita 15 za maji au 40cc katika ULVA kwa lita moja ya maji au

- Changanya 40cc za Amerate 5EC katika lita 15 za maji au

- Changanya 40cc za Profecron katika lita15 za maji au

- Changanya 40cc za COLT (chlorpyrifosi) katika lita 15 za maji na kisha nyunyiza shambani.

JINSI YA KUVUNA

Vuna wakati mbaazi zimekomaa vizuri vitumba vinapobadilika kuwa na rangi ya kahawia. Vuna kila baada ya siku 3 hadi 5 kwa kuchuma vitumba au kukata matawi. Kausha juani, piga na kupeta.

Mbaazi iliyokomaa tayari kwa kuvunwa

KIASI CHA MAVUNO

Mbaazi za muda mfupi hutoa kilo 600-800 (magunia 6-8) kwa ekari au kilo 1500-2000 kwa hekta kama zimetunzwa kwa kufuata maelekezo yaliyomo humu.

KUHIFADHI

Baada ya kupeta, weka kwenye vyombo safi visivyokuwa na wadudu au;

- Tumia kiuwadudu cha maji cha Actellic 50EC,
- Hifadhi bila kutumia kemikali kwa njia ya mifuko ya PICS.
- Changanya kipaketi cha gramu 200 cha kiuwadudu shumba katika ma gunia mawili ya kilo mia (100kg) ya mbaazi.

Jinsi ya kutengeneza mafuta ya muarobaini.

- Pasua mbegu za muarobaini.
- Peta kuondoa uchafu na maganda.
- Twanga mbegu ilizilainike kama ngumu nyunyiza maji.
- Ongeza maji kidogo kisha kamua. Kwa njia hii unaweza kupata glasi moja ya mafuta kutoka kwenye kilo moja ya mbegu.
- Changanya glasi moja ya mafuta kwa kilo 100 za mbaazi.

UPATIKANAJI WA MBEGU

Mbegu za awali za muda mfupi zinapatikana katika Kituo cha Utafiti wa Kilimo Ilonga na mbegu za msingi zinapatikana kwa wakala wa mbegu za kilimo (ASA).